

SLOVSTVO

Ivan Cankar: Zbrani spisi. Dvanajsti zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. V Ljubljani, 1931. Založila Nova založba. Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Zgodbe iz doline šentflorjanske. Novo življenje. (Str. V—XII, 356.)

Razmeroma daleč zadaj je čas, ko je bilo slovstveno gradivo, zbrano v tem dvanajstem zvezku celotnega Cankarja še živa novost in književna senzacija. Hočem reči le, da smo zrastle poslej poedinem in v skupnosti, deloma prirodno organski, deloma iz osredja vélike zgodovine popolnoma novim duhovnim smerem in življenjskim razmeram. Pa se vprašujem, ali v teh in takih položajih res ne smemo še poizkusiti, kako bi veljavno in prav uvrednotili to, kar je bilo doslej in je morda še le problematično dognano, le pogojno veliko in priznано, a morda vendar sporno glede vitalnosti za čas in dušo zdaj in pozdaj. V enem oziru, bom pribil, bi mogli govoriti in soditi: razbegnil se je namreč kolikor toliko hipnotično prevzemajoči vonj Cankarjevega ritmičnega sloga, tega zvodnika, ki prav pri Cankarju more zamračiti pogled v pravo bistvo pisateljevega ali splošno veljavnega, ali le historično potrjenega duhovnega jedra. Kratko knjižno oznanilo more le opozoriti na nujnost takega studija, zlasti ker ne poroča o Cankarju kot celoti, marveč le o tem, kar knjiga vsebuje. Pretežna vsebina te Cankarjeve knjige pa je karikaturna alegorika, namreč tisto do nekake poljudnosti znano in tipizirano »Šentflorjansko«, namišljeni svet, ki se je izobličil satiriku Cankarju podčrtano nazorno in najbolj plastično, ker je zrastle zares neposredno in naravnost po čudi in duši tega našega »bolnega genija«, čigar življenjski poem je tolikokrat le skrajno subjektivno, včasih kar samopridno vase zaprto, ozko doživljanje užaljenega bohéma z ničemurno kretinjo in kričavostjo demokritskega demagoga. Takó je Cankar pač to, kar je mogel in znal biti iz samega sebe in svojega majhnega časovnega, malo važnega, zato vsakdanjega malomeščanskega osredja v tisti

naši polpretekli inteligenci, ki jo je bil že Mahnič ubil: naš resnični in edini Heine doslej, ne pa še slovenski Gogolj, kamor je hodil v šolo in kar je hotel postati, ne da bi za tolik polet imel duhá in dovolj prožno perot...

Cankar, bom sedaj sodil, je bil in bo kot pesnik in stvaritelj »šentflorjanstva« in »tujstva« še redno le bolj senzacijski, zastrašljivo farsovski, kakor pa resnično satiriški, velik. Zato pa, ker je velikemu satiriku treba nekaterih lastnosti, ki jih Cankar ni imel. Ta svojstva so n. pr. a) močna in izvirna stvarna domišljija, b) homersko epično podajanje in široka objektivnost glede prikazovanega, c) splošna izobrazenost, č) pozitivna, sintetično ustaljena duhovnost, d) optimizem, ponazorjen s sočnim humorjem (karakternosti!) in s prirodno človečansko ljubeznijo. (Primerjaj, da boš umel in verjel, kdo pa kaj so Rabelais, Cervantes, Swift, Gogolj, Gončarov, Saltikov-Sčedrin!) Tako! In zdaj le še naš Ceterum censeo: ...da bi bil namreč g. urednik mimo drugega smel in mogel tudi v tem pravcu kaj več povedati, kakor pa je, ki ni nič povedal.

Dr. Iv. Pregelj.

Jože Pogačnik: Sinje ozare. Založila Družba sv. Mohorja. Celje, 1931. 72 str.

Pesniške zbirke so zdaj vedno redkejši pojav pri nas, vendar pa to ni samo znamenje časa in zunanjih razmer, marveč priča v prvi vrsti o upadku pesniškega in nedvomno tudi duhovnega poleta v mladem pokolenju. Zategadelj se človek razveseli vsakega novega dokumenta naše duhovne poti, tem bolj, če more ob taki vzpodbudi znova doživeti samega sebe in se pozdraviti s pesnikom kot z dobrim duhovnim znancem in popotnikom na istih poteh življenja. Med take razveseljive pojave literarnega in duhovnega življenja sodi nedvomno tudi pesniška zbirka Jožeta Pogačnika z naslovom »Sinje ozare«.

Obžalovati moramo sicer mnoge pomanjkljivosti, ki jih je zagrešil avtor tako kot pesniški stvaritelj kakor tudi kot urejevalec